

מדיניות ממשלת ישראל ומטרות המלחמה

יהודה בן מאיר

פתיחת המלחמה

המלחמה הזאת באה על הממשלה בהפתעה. מדובר בממשלה חדשה, לא רק במשמעות סמנטית, שכן לאחר בחירות כלליות מוקמת על פי חוק ממשלה חדשה. מדובר בממשל חדש באופן המהותי ביותר. השלישייה המובילה את הממשלה בתחומי החוץ והביטחון אף היא חדשה בתפקיד. ראש הממשלה הנו אזור חסר ניסיון צבאי, שאמנם כיהן בכמה ממשלות, ובשלוש השנים האחרונות אף שימש ממלא-מקום לראש הממשלה, אך הוא לא היה מעורב עד עתה בניהול פעילות ביטחונית. שר הביטחון הנו פוליטיקאי נטול כל ניסיון בתחום הביטחוני או המדיני ומעולם לא כיהן כשר או אפילו כחבר בוועדת החוץ והביטחון של הכנסת. שרת החוץ גם היא חדשה יחסית בתפקיד ובעבר לא היתה מעורבת באופן מעמיק בתחום זה.

יש הסוברים כי כוונת חזבאללה בחטיפת החיילים, אשר בוצעה זמן קצר אחרי פעולת החמאס בכרם שלום, היתה לאתגר את הממשלה החדשה ולהעמיד במבחן את יכולת ההחלטה והפעולה שלה ושל ראשיה,

וזאת במיטב המסורת הסובייטית שעל פיה היו בוחנים במוסקבה כל נשיא אמריקאי חדש. בין שזה כך ובין שלא, אין ספק כי פעילות חזבאללה בבוקרו של ה-11 ביולי, כשבועיים וחצי לאחר חטיפת החייל בכרם שלום, וכאשר שתי הפעולות מלוות בשיגור רקטות על יישובים

בישראל, העמידה את הממשלה החדשה ואת השלישייה המובילה שלה בפני אתגר ומבחן חמורים ביותר.

להפתעת רבים, ובמיוחד, כנראה, להפתעת חסן נסראללה, הממשלה פעלה במהירות ובהחלטיות. עוד בשעות הבוקר שבו בוצעה החטיפה הודיע ראש הממשלה על כינוס ישיבת ממשלה מיוחדת באותו ערב, והדבר מעיד על כי כבר בשעות הראשונות גמלה בלבו ההחלטה לצאת לפעולה צבאית רחבת היקף נגד חזבאללה. ואכן, בו בערב אישרה הממשלה פה אחד את הצעת ראש הממשלה ושר הביטחון לפתוח במתקפה חזיתית נגד חזבאללה לאורכה ולרוחבה של לבנון. החשיבות של החלטה זו היא בכך שהממשלה היתה מודעת היטב למשמעותה, קרי, מצד אחד, פגיעה קשה בתשתיות אזרחיות ברחבי לבנון, לרבות ההשלכות הבינלאומיות הכרוכות בכך, ומצד שני, חשיפת כל צפונה של המדינה – עד חיפה ועד בכלל – למתקפה נמשכת וקשה של אלפי קטיושות וטילים אחרים, על ההשלכות הפנים-ישראליות הנובעות ממנה. מבחינה זאת אפשר לומר, כי בעצם קבלת

ההחלטה וביצועה לאורך זמן הושגה אחת ממטרות המלחמה: חידוש כושר ההרתעה של ישראל.

מטרות המלחמה

לא קל להגדיר את מטרות המלחמה. המדינאים, כדרכם, הגדירו שלוש מטרות כלליות, והן: ריסוק חזבאללה, החזרת כושר ההרתעה של ישראל ושינוי המציאות בלבנון. המטרות הללו מנוסחות, כאמור, בצורה כללית מאוד ולא ממוקדת, ולמעט החזרת כושר ההרתעה של ישראל – שכבר הושגה במידה רבה – לא ברור כלל אם שתי המטרות האחרות הן בנות השגה. יש עוד כמה מטרות ספציפיות וממוקדות, שהשגתן או אי-השגתן ומידת השגתן יהיו אבן בוחן להצלחת המבצע. מטרות אלה הן: א. החזרת שני החיילים החטופים בלי לכרוך בה שחרור של אסירים פלסטינים; ב. פגיעה רצינית בכושרו הצבאי של חזבאללה, בהשמדת חלק גדול מהאמל"ח, בעיקר הרקטי, ופגיעה במספר גדול ככל האפשר של לוחמיו, ובראש וראשונה בהנהגתו הבכירה; ג. החלשת מעמדו של חזבאללה בלבנון

בפרט ובעולם הערבי בכלל, כתוצאה מפגיעה בכושרו הצבאי, בסמליו ובדימויו; ד. הרחקת חזבאללה מהגבול עם ישראל, ירידת צבא לבנון לדרום ומימוש ריבונותה של לבנון וסמכותה של ממשלתה הנבחרת על דרום לבנון; ה. יצירת מגנון שיפעל הן לפירוק חזבאללה מנשקו הכבד –

החלטות אסטרטגיות של הממשלה

לסיום מן הראוי לעמוד על שתי החלטות אסטרטגיות שקיבלה הממשלה עוד בתחילתה של המערכה. הראשונה, לא לערב את סוריה ולהגביל את הפעילות הצבאית נגד חזבאללה לשטחה של לבנון בלבד. השנייה, להתמקד בהתקפות מן האוויר ולהימנע ככל האפשר מפעילות קרקעית בדרום לבנון.

שתי ההחלטות נתונות בוויכוח ויש המערערים על תבונתן. באשר להחלטה הראשונה, אשר הממשלה נאחזת בה בעקשנות, יש הסוברים כי הדרך היחידה לפגוע אנושות בחזבאללה היא בהסרת החסות של סוריה מעליה, ואת זה אפשר להשיג אך ורק בפגיעה צבאית בסוריה. לעומתם, המצדדים בעמדת הממשלה טוענים, כי בידודו של חזבאללה ועצם העובדה ששום גורם בעולם הערבי או האסלאמי אינו נחלץ לעזרתו מהווים מרכיב חשוב בהחלשתו.

באשר להחלטה השנייה, נראה כי הממשלה עצמה לא דבקה בה לאורך זמן. כבר בתום השבוע הראשון לחגיגה התברר, כי אין ביכולתו של חיל האוויר לבדו לצמצם במידה משמעותית את מתקפת הקטיושות והטילים על העורף הישראלי ואין מנוס מהכנסת כוחות קרקעיים לדרום לבנון. לא מעט קולות מבקרים את הממשלה על שלא הורתה לצה"ל עוד בתחילת המערכה לכבוש את מעוזי חזבאללה הסמוכים לגבול, להשתלט עליהם ולהשמיד פיסית את מערכי הקטיושות במעוזים ובכפרים אלה.

בימים אלה מרחיב צה"ל את היקף הפעילות הקרקעית בדרום לבנון, ואנו צפויים לראות בימים הקרובים הגברת הלחימה הקרקעית בדרום לבנון.

התפתחויות אלה יכולות להיות, מצד אחד, הפתעה של חזבאללה או, מצד שני, הצלחה ישראלית בחיסולו של נסראללה או של אישים בכירים אחרים בהנהגת חזבאללה. עם זאת, במאזן הכולל של המערכה יש לייחס משקל רציני לחוסן הלאומי של העם בישראל. העורף הישראלי ספג במשך שבועיים – עד עתה – פגיעה בהיקף ובעומק שלא היו כמותן מאז מלחמת העצמאות. אף על פי כן מראים הסקרים כי 90% מהציבור תומכים במלחמה, כ-85% רואים בחיוב את תפקודו של צה"ל, ובעיני יותר מ-70% תפקודם של ראש הממשלה ושר הביטחון טוב או טוב מאוד. כמקובל וכצפוי בדמוקרטיה האופוזיציה התייצבה אף היא לימין הממשלה והיא מעניקה לה גיבוי מלא. בגילויים אלה יש תרומה רצינית לכושר ההרתעה של ישראל.

באשר להסדר המדיני, גם בערוץ זה קשה מאוד להעריך בשלב זה את הסיכויים למימוש. כל הסדר מדיני צריך להיות מעוגן בהחלטת מועצת הביטחון, ומתחייבת מכך הסכמה של חמש החברות הקבועות בה, הסכמה בשתיקה של המדינות הערביות המתונות והסכמה של ממשלת לבנון, וכמובן של ישראל. במשוואה הזאת ממשלת לבנון היא החוליה החלשה, וקשה להעריך את עמדתה הסופית.

הרקטי – והן למניעת אספקה מחודשת של אמל"ח מאיראן וסוריה לחזבאללה.

מטרות אחדות מבין אלה – פגיעה בכושרו הצבאי של חזבאללה, החלשת מעמדו והרחקתו מהגבול עם ישראל – ניתנות להשגה, בחלקן או במלואן, באמצעים צבאיים. המטרות האחרות ניתנות להשגה, בחלקן או במלואן, אך ורק באמצעות הסדר מדיני גיבוי בינלאומי. נראה כי ממשלת ישראל מודעת היטב לעובדה זו ופועלת בכיוון זה. ראש הממשלה, שר הביטחון ושרת החוץ הבהירו כי ישראל תפעל בריאזמנית ובמקביל בערוץ הצבאי ובערוץ המדיני. המהלכים המדיניים נכנסו להילוך גבוה עם ביקורה של מזכירת המדינה של ארה"ב, ד"ר רייס, באזור. יש להניח כי כל הסדר מדיני יעוגן בהחלטה חדשה של מועצת הביטחון, ועיקרי ההחלטה הם חזרה על החלטה 1559 והקמת כוח רב-לאומי, שיתפרס בדרום לבנון ויסייע בפריסת צבא לבנון עד לגבול עם ישראל.

בשלב זה קשה להעריך את התוצאה הסופית של המערכה הצבאית. אין ספק כי חזבאללה ספג פגיעה קשה ונחלש, אך עדיין מוקדם לדבר על הכרעה צבאית. התמונה הסופית תלויה בגורמים רבים, חלקם נעלמים. יתכנו גם התפתחויות בלתי צפויות, העשויות להשפיע באופן משמעותי על הדימוי של התוצאה הסופית.